

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi programa Copernicus in razveljavitvi Uredbe (EU) št. 911/2010

(COM(2013) 312 final – 2013/0164 (COD))

(2014/C 67/17)

Poročevalec: **g. IOZIA**

Evropski parlament in Svet sta 1. julija 2013 oziroma 6. septembra 2013 sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi programa Copernicus in razveljavitvi Uredbe (EU) št. 911/2010

COM(2013) 312 final - 2013/0164 (COD).

Strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 2. oktobra 2013.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 493. plenarnem zasedanju 16. in 17. oktobra 2013 (seja z dne 16. oktobra) s 144 glasovi za, 1 glasom proti in 3 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO izraža zadovoljstvo s predlogom uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi programa Copernicus in razveljavitvi Uredbe (EU) št. 911/2010, čeprav morda prihaja z enoletno zamudo glede na optimalen časovni načrt programa, opredeljenega leta 2011.

1.2 EESO je zadovoljen zlasti zato, ker so države članice in Evropski parlament sprejeli njegovo odločno stališče, da je treba financiranje programa GMES, preimenovanega v Copernicus, vključiti v večletni finančni okvir in tako omogočiti njegovo uresničevanje. Prvotno namenjena sredstva so se sicer zmanjšala za 2 milijardi EUR, kar bi lahko ogrozilo celoten program. Komisija je s tako radikalno spremembo svojih prepričanj pokazala prožnost.

1.3 EESO priporoča močno in odločno podporo vesoljskim programom Evropske unije. Galileo in Copernicus, vodilna programa iz projekta Obzorje 2020, potrjujeta sposobnosti za inovacije in razvoj tehnologije. Omogočata, da evropska vesoljska industrija ohrani vodilni položaj v odnosu do mednarodnih konkurentov, in prispevata k nastanku ustreznega okolja za razvoj kakovostnega zaposlovanja, povezanega z znanjem in raziskavami.

1.4 Nekaj mesecev pred izstrelitvijo prvega satelita infrastrukture Sentinel EESO Komisiji priporoča, da jasno opredeli upravljanje programa Copernicus, ki se v trenutni obliki zdi precej nerazumljivo. Po mnenju EESO bi morala biti dva glavna akterja

evropske vesoljske politike, Evropska vesoljska agencija (ESA) in Evropska organizacija za uporabo meteoroloških satelitov (EUMETSAT), jasno vključena v proces upravljanja vesoljskih in meteoroloških programov ter v celostno upravljanje programa. Iz uvodnih izjav besedila Komisije česa takega ne moremo razbrati. Spremeniti bi bilo treba člen 12(4) in (5) predloga uredbe in obliko besedila, ki prenos naloga samo dopušča (lahko zaupa naloge), zamenjati z obliko, ki to narekuje (zaupa naloge).

1.5 EESO znova, kot je to storil že velikokrat, izraža svoje začudenje nad uporabo delegiranih aktov, saj se ne spoštujejo določbe PDEU glede možnosti prenosa pooblastil za določeno obdobje in nebstvene dejavnosti. Ti delegirani akti morajo biti natančno določeni, da zagotovijo jasen referenčni okvir vsem zainteresiranim.

1.6 EESO priporoča, da se podrobno navedejo pravila za naročila, ki bodo opredelila pogoje za sodelovanje podjetij pri dejavnostih programa Copernicus. V teh pogojih je treba ustrezno upoštevati zahteve malih in srednjih podjetij na podlagi zavez iz akta za mala podjetja (SBA) in napovedi razvoja notranjega trga iz Akta za enotni trg. Izjemno pomembno bo imeti jasen in stabilen regulativni okvir za zasebna vlaganja.

1.7 EESO se strinja z oceno gospodarskega potenciala, ki se lahko razvije s programom Copernicus, in njegovo skladnostjo s cilji strategije Evropa 2020. Želi si, da bi bil obravnavan predlog uredbe hitro sprejet, da bi se dejavnosti, predvidene v večletnem

finančnem okviru, lahko začele že z januarjem 2014. Nadeja se tudi močne okrepitve podpore nadaljnjim storitvam (*downstream*) programa Copernicus; te so med cilji dobro opisane, niso pa jasni instrumenti, ki bi jih bilo treba vstaviti v uredbo, da se Komisiji zaupa konkretna odgovornost.

1.8 Po mnenju EESO je za vključitev večjega števila podjetij bistveno, da se zagotovi platforma, ki bo omogočila vzpostavitev naložb, zaposlovanja in razvoja. Zato meni, da je nujno, da so podatki, ki se dajo na razpolago, prosti in brezplačni za vse evropske operaterje, in je prepričan, da je treba začeti pogajanja s tretjimi državami, da bi opredelili režim popolne vzajemnosti z industrijo teh držav, ki razpolaga s podatki. Če teh sporazumov ni, bi bilo po mnenju EESO treba za podjetja teh držav predvideti sistem licenc, ki bi dostop do podatkov iz programa Copernicus omejil na najbolj bistveno. Režim prostega dostopa bi bilo treba zagotoviti vsem državam v razvoju ali v nujnih razmerah.

1.9 Ker je potrebno stalno financiranje, podatki pa so občutljivi, se EESO strinja, da Evropska unija postane lastnica sistema. Ob tem poudarja, da predlog uredbe ne navaja načina, stroškov in prihodnjih pristojnosti glede upravljanja in prenosa tega lastništva. Glede tega bi bila potrebna večja jasnost.

1.10 EESO močno priporoča vsem evropskim institucijam, zlasti pa Evropskemu parlamentu, ki ima pred koncem dela pred naslednjimi volitvami le še malo zasedanj, naj uredbo hitro sprejmejo, potrdijo predlagane izboljšave in omogočijo izvajanje programa Copernicus. Če uredba ne bo pravočasno sprejeta, bo tveganje, da program ostane brez sredstev, postalo realno in konkretno.

2. Uvod

2.1 Obravnavana uredba uvaja ustrezen pravni okvir za upravljanje in financiranje evropskega programa za opazovanje Zemlje GMES (Globalno spremljanje okolja in varnosti) v njegovi novi operativni fazi od leta 2014 naprej. V ta namen razveljavlja Uredbo (EU) št. 911/2010, ki je ta program vzpostavila in velja do konca leta 2013.

2.2 Program GMES se s to uredbo tudi uradno preimenuje v program Copernicus.

2.3 Ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije, zlasti njenega člena 189, predlog nove uredbe Evropskega parlamenta in Sveta obravnava naslednje vidike:

1) sprememba imena v Copernicus;

2) upravljanje programa GMES v operativni fazi, da bi se Komisiji omogočil prenos dejavnosti na številne izvajalce;

3) financiranje v obdobju 2014–2020.

2.4 Kot navaja sporočilo, "Copernicus zajema šest storitev: spremljanje morskega okolja, ozračja, kopnega in podnebnih sprememb ter podporo pri nujni pomoči in varnosti. Na podlagi podatkov, pridobljenih s sateliti in napravami *in situ*, kot so plovci, baloni ali zračna tipala, Copernicus zagotavlja pravočasne in zanesljive informacije in napovedi z dodano vrednostjo ter tako služi kot podpora na primer v kmetijstvu in ribištvu, pri rabi zemljišč in urbanističnem načrtovanju, gašenju gozdnih požarov, odzivanju na nesreče, pomorskem prevozu ali spremljanju onesnaženosti zraka. Copernicus prispeva tudi h gospodarski stabilnosti in rasti, tako da s popolnim in odprtim dostopom do podatkovnih in informacijskih proizvodov opazovanja v okviru programa Copernicus spodbuja komercialno uporabo (tako imenovane prodajne storitve) v številnih različnih sektorjih. To je eden od programov, ki se izvajajo v skladu s strategijo Evropa 2020 za pametno, trajnostno in vključujočo rast in je bil zaradi koristi za številne politike Unije vključen v industrijsko politično pobudo strategije Evropa 2020."

2.5 Za financiranje vesoljske infrastrukture so bila doslej namenjena sredstva v višini približno 3,2 milijarde EUR, v glavnem prek ESA (več kot 60 %) in skladov EU (približno 30 %) iz 7. okvirnega programa.

2.6 Financiranja operativne faze, ki vključuje izkoriščanje podatkov in obnovo vesoljske infrastrukture, zaradi visokih stroškov ne morejo prevzeti posamezne države članice. EU zato s to uredbo prevzema odgovornost za operativno fazo programa Copernicus/GMES in breme njenega financiranja v višini do 3 786 milijonov EU (cene iz leta 2011).

2.7 V sporočilu z naslovom Proračun za strategijo Evropa 2020 (COM(2011) 500 final z dne 29. junija 2011) je Komisija predlagala, da se program GMES v obdobju 2014–2020 financira zunaj večletnega finančnega okvira.

2.8 EESO je odločno nasprotoval predlogu Komisije, da sredstva, potrebna za razvoj in dokončanje programa GMES, preusmeri navzven, tj. v poseben sklad ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ UL C 299, 14.10.2012, str. 72.

2.9 Ta prvi predlog zunanjega financiranja je Parlament zavrnil z resolucijo P7_TA(2012)0062 z dne 16. februarja 2012. Evropski svet je v svojih sklepih z dne 7. in 8. februarja 2013 o večletnem finančnem okviru določil, da je treba program financirati v okviru podnaslova 1a finančnega okvira, pri čemer se v uredbi o večletnem finančnem okviru določi najvišja raven obveznosti v znesku 3 786 milijonov EUR (cene za leto 2011).

2.10 Tudi nacionalne vesoljske agencije so dobile lastne sisteme za opazovanje Zemlje. Kot v sporočilu omenja Komisija, pa jim ni uspelo vzpostaviti sodelovanja v zvezi s financiranjem trajnih operativnih programov na področju spremljanja okolja. Ob upoštevanju vse večjega političnega pritiska na javne organe v zvezi s sprejemanjem informiranih odločitev na področju okolja, varnosti in podnebnih sprememb ter potrebe po spoštovanju mednarodnih sporazumov je potreba po nadaljnjem izvajanju teh opazovanj nujna.

3. Splošne ugotovitve

3.1 Vesoljsko strukturo programa Copernicus/GMES je od leta 2005 razvijala ESA s samostojnim financiranjem v višini skoraj 2 milijardi EUR in podporo sredstev EU iz tematskega področja za vesolje v 7. okvirnem programu ter sredstev za začetne operativne dejavnosti v višini še približno milijarde EUR. Skupaj so bila do danes porabljena oziroma do konca leta 2013 načrtovana sredstva v višini 3,2 milijarde EUR.

3.2 V uvodni izjavi 17 se ugotavlja, da bi bilo treba zaradi razsežnosti programa njegovo izvajanje prenesti na subjekte z ustrezno tehnično in strokovno zmogljivostjo; nekateri od teh so omenjeni v nadaljnji uvodni izjavi (18). Zato je treba za uspeh operativne faze v sporazumih o upravljanju v okviru te uredbe upoštevati dejanske zmogljivosti, ki obstajajo v Evropi v sektorju satelitov in izkoriščanja pridobljenih podatkov. V uvodni izjavi 18 manjkata dva glavna akterja, ki imata zmogljivosti za projektiranje, izvajanje in upravljanje na področju satelitov v Evropi: to sta ESA in EUMETSAT.

4. Posebne ugotovitve

4.1 V sektorju vesoljskih dejavnosti so se nekatere evropske države povezale v dve veliki organizaciji, ESA in EUMETSAT. ESA, ki ima letni proračun več kot 4 milijarde EUR in zaposlenih približno 2 250 ljudi (2011), je razvila in upravlja veliko okoljskih satelitov (ERS, Envisat, Cryosat, SMOS, GOCE, SWARM), razvila pa je tudi evropske meteorološke satelite Meteosat, Meteosat Second Generation in Met-OP. ESA arhivira in razdeljuje tudi podatke dolge vrste misij drugih partnerjev (misije tretjih strani). EUMETSAT, Evropska organizacija za uporabo meteoroloških satelitov, ki ima letni proračun približno 300 milijonov EUR in zaposlenih približno 280 ljudi (2011), konkretno pripravlja in razdeljuje meteorološke podatke.

4.2 Poleg teh dveh velikih organizacij obstajajo še druge agencije Evropske unije, ki so vključene v evropsko vesoljsko politiko, kot to ponazarja spodnja preglednica (2).

Agencija	Glavne dejavnosti	Proračun in število zaposlenih (2007)
Agencija za evropski GNSS (GSA)	upravljanje evropskih programov satelitske navigacije (npr. Galileo)	5,4 milijona (2009) – 50 zaposlenih
Satelitski center Evropske unije (EUSC)	podpora EU pri analizi satelitskih podob	16 milijonov (2011) – 100 zaposlenih
Evropska agencija za okolje (EEA)	vključevanje okoljskih vprašanj v ekonomske politike	41 milijonov (2012) – 220 zaposlenih
Evropska agencija za pomorsko varnost (EMSA)	tehnična in znanstvena pomoč pri pripravi zakonodaje EU na področju pomorske varnosti in onesnaževanja	54 milijonov (2010) – 200 zaposlenih
FRONTEX	operativno usklajevanje držav članic za varnost meja	22 milijonov (+13 v rezervi) – 170 zaposlenih
Evropska obrambna agencija (EDA)	sodelovanje glede obrambnih zmogljivosti in orožja	31 milijonov (2010) – 100 zaposlenih
Evropski raziskovalni svet (ERC)	del 7. okvirnega programa; podpora znanstvenim raziskavam in odličnosti v Evropi	32 milijonov (2009) – 220 zaposlenih
Izvajalska agencija za raziskave (REA)	ocenjevanje in upravljanje številnih programov 7. okvirnega programa	31 milijonov (2009) – 349 zaposlenih

4.3 Zgornji podatki povzemajo operativne zmogljivosti na področju satelitov, ki jih imajo agencije Evropske unije, ESA in EUMETSAT. Komisija bi morala glede zahtev tega programa upoštevati vse vire in strokovno znanje, ki so na voljo.

4.4 V uvodni izjavi 18 ESA in EUMETSAT nista izrecno naštetata med akterji, ki lahko izvajajo program Copernicus. Po mnenju Odbora ju je nujno vstaviti glede na člen 11, ki sledi.

4.5 Spremeniti bi bilo treba člen 12(4) in (5) predloga uredbe in obliko besedila, ki prenos nalog samo dopušča (lahko zaupa naloge), zamenjati z obliko, ki to narekuje (zaupa naloge).

(2) Vir: PACT-European Affairs.

4.6 V členu 2(1)(b) in 2(4)(b) Komisija med glavnimi cilji programa Copernicus navaja cilja gospodarske rasti in zaposlovanja.

4.7 EESO se s tem strinja, meni pa, da bi bilo treba predvideti tudi konkretne in primerne pobude, da se to doseže. Zlasti konkretne ukrepe, ki so potrebni pri nadaljnjih storitvah, ki bodo omogočile dodano vrednost proizvodnim dejavnostim. Ukrepi za razširjanje, spodbujanje razvoja možnih načinov uporabe podatkov, ki jih bo zagotovil sistem, in za večje zavedanje o potencialu programa Copernicus so bistveni in treba bi jih bilo vključiti v uredbo, pri tem pa izrecno omeniti dejavnosti, ki jih je treba izpeljati za doseg zastavljenih ciljev.

V Bruslju, 16. oktobra 2013

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Henri MALOSSE
